

Sygn. akt I C 335/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 kwietnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący : SSO Ewa Karwowska

Protokolant : st. sekr. sąd. Danuta Szpanowska-Bartkowska

po rozpoznaniu w dniu 8.04 2013 r. w Gdańsku

sprawy z powództwa **W. G. (1), W. G. (2)**

i W. G. (3)

przeciwko **Gminie G., Skarb Państwa - Wojewodzie (...)**

o zapłatę

I. Oddała powództwo.

II. Odstępuje od obciążania powodów kosztami zastępstwa procesowego.

UZASADNIENIE

Powodowie W. G. (1), W. G. (2) i W. G. (3) oraz A. K. wnieśli w dniu 7 marca 2011 r. powództwo o zapłatę na ich rzecz od pozwanego Skarbu Państwa Gminy G. kwoty 2.500.000,- zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za utratę działki gruntu położonego w G. przy ul. (...) o powierzchni 231 m² oznaczonej jako działka (...) oraz zadośćuczynienia za doznaną w ten sposób krzywdę moralną.

W uzasadnieniu wskazali, iż są spadkobiercami pierwotnych właścicieli nieruchomości położonej w G. przy ul. (...) o powierzchni 200 m². Zarzucili, że przedmiotowa nieruchomość została bezprawnie przejęta przez Skarb Państwa na mocy dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich. W dniu wejścia w życie wskazanego aktu, tj. dnia 16 kwietnia 1946 r., ówczesne właścicielki przedmiotowej nieruchomości tj. U. G. oraz F. H. były narodowości polskiej i nigdy nie opuściły miasta G.. Zatem nie istniały przesłanki przewidziane w dekrecie, uzasadniające przejście prawa własności z mocy dekretu na Skarb Państwa.

Powodowie podnieśli, iż decyzją Wojewody (...) z dnia 16 kwietnia 1991 r. nieruchomość ta została skomunalizowana i przeszła na własność Gminy Miasta G.. Następnie na przedmiotowej nieruchomości wyodrębnione zostały lokale z ustanowieniem na nich odrębnego prawa własności na rzecz najemców oraz oddano im części gruntu w użytkowanie wieczyste.

W ocenie powodów, zarówno przejęcie nieruchomości przez Skarb Państwa, jak i dalsze rozporządzenia prawem własności uznać należy za bezprawne. Dokonanie wpisu prawa własności na rzecz Skarbu Państwa uniemożliwiło U. G. i F. H. udział w procesie scaleniowym, w którym mogłyby otrzymać nieruchomość zamienną lub w inny sposób uregulować sprawę własności.

Sprawa z powództwa A. K. przeciwko Gminie Miasta G. została wyłączona do odrębnego rozpoznania.

W odpowiedzi na pozew pozwana Gmina Miasta G. wniosła o oddalenie powództwa w całości i o zasądzenie od powodów na rzecz pozwanej kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu zarzuciła, iż po jej stronie brak jest legitymacji biernej do występowania z przedmiotowym procesie. Roszczenie powodów dotyczy bowiem przejęcia nieruchomości przez Skarb Państwa. Tymczasem Gmina Miasta G. stała się właścicielem przedmiotowego gruntu w wyniku komunalizacji. Brak jest zatem podstaw do obarczenia jej odpowiedzialnością za przejęcie nieruchomości przez Skarb Państwa na mocy dekretu o majątkach opuszczonych i poniemieckich.

Jedynie z ostrożności procesowej pozwana wskazała, iż powództwo nie zasługuje na uwzględnienie również z przyczyn merytorycznych. Powodowie nie wykazali bowiem, by doszło do bezprawnego przejęcia gruntu. W jej ocenie istniały podstawy do przyjęcia, że dekret o majątkach opuszczonych i poniemieckich znajdował zastosowanie do spornej nieruchomości.

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 20 kwietnia 20-12 r. wezwano na podstawie art. 194 § 3 k.p.c. do udziału w sprawie w charakterze pozwanego Skarb Państwa Wojewodę (...).

W odpowiedzi na pozew pozwany Skarb Państwa Wojewoda (...) wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu zarzucił, iż strona powodowa nie wykazała sposobu, w jaki domaga się zasądzenia żądanej kwoty. Wskazał, iż po stronie powodowej nie występuje solidarność. Roszczenie o zapłatę odszkodowania przysługuje właścicielom nieruchomości w wysokości odpowiadającej udziałowi współwłaściciela w prawie własności.

Nadto, pozwany podniósł, iż po stronie powodów brak jest legitymacji czynnej. Wykazali bowiem jedynie następstwo prawne po A. H.. Jednakże, w ocenie pozwanego, powodowie nie dowiedli, iż ich poprzednicze prawnej przysługiwał tytuł własności nieruchomości położonej przy ul. (...) o powierzchni 200 m². Na dowód powyższej okoliczności powodowie przedstawili jedynie wypis z rejestru gruntów, który pełni funkcję deklaratoryjną - techniczną. Nie jest to natomiast dowód własności.

Powodowie podstaw swojej odpowiedzialności upatrują w delikcie polegającym na pozbawieniu powodów prawa własności nieruchomości z naruszeniem prawa. Przesłanki istnienia tego deliktu w postaci bezprawnego zachowania, szkody i związku przyczynowego między tym zachowaniem a poniesioną szkodą powinny zostać wykazane przez powodów, tymczasem nie zostały one udowodnione. Przedwojenna księga wieczysta urządzona dla spornej nieruchomości zaginęła w czasie działań wojennych, a po wojnie założono nową księgę wieczystą, do której wpisany jako właściciel został Skarb Państwa, który ją przejął z mocy prawa na podstawie przepisów dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz.U. z 1946 r., nr 13, poz. 87). W ocenie pozwanego istniały podstawy do przyjęcia, że dekret ten znajdował zastosowanie do spornej nieruchomości.

Wpis prawa własności na rzecz Skarbu Państwa a obecnie w wyniku komunalizacji na rzecz Gminy - korzysta z domniemania zgodności z rzeczywistym stanem prawnym, zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece. Takie domniemanie może być obalone jedynie przez przedstawienie dowodu przeciwnego albo w procesie o uzgodnienie stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, albo w każdym innym postępowaniu, w którym ocena prawidłowości wpisu ma istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Samych twierdzeń powodów nie można uznać jednakże za wystarczające. Nie są znane okoliczności, dla których U. G. i F. H., od których powodowie jako kolejni spadkobiercy wywodzą swoje prawa nie odzyskały po wojnie utraconej nieruchomości. Art. 6 powołanego dekretu przyznawał osobie, która w związku z wojną rozpoczętą w dniu 1 września 1939 r. utraciła posiadanie majątku możliwość złożenia stosownego wniosku o przywrócenie posiadania takiego majątku, które należało składać do dnia 31 grudnia 1974 r.

Jednocześnie pozwany zarzucił, iż powodowie nie udowodnili zaistnienia szkody i jej wysokości. Sporna nieruchomości została objęta żądaniem o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym. W wyniku rozpoznania sprawy Sąd Rejonowy Gdańsk - Północ w Gdańsku oddalił powództwo wyrokiem z dnia 8 listopada 2007 r. w sprawie sygn. akt. I C 1824/06. Przeszkodę do uwzględnienia żądania stanowił art. 321 k.p.c. określający granice przedmiotowe powództwa. Niewłaściwie sformułowano pozew, albowiem obejmowało ono wyłącznie żądanie wpisania prawa własności nieruchomości oraz wykreślenia wpisów dotyczących użytkowania wieczystego, bez określenia pozostałych wpisów w księdze wieczystej dotyczących nieruchomości lokalowej. W tej sytuacji szkoda, przez którą należy rozumieć powstanie nieodwracalnych skutków prawnych w wyniku przejęcia nieruchomości przez Skarb Państwa na podstawie przepisów dekretu o majątkach opuszczonych i ponemieckich nie zaktualizowała się. Powodom, przysługuje zatem jedynie roszczenie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym.

W ocenie pozwanego, nie została także wykazana wysokość szkody i krzywdy. Kwota roszczenia 2.500.000 zł została określona w sposób dowolny i brak jest jakichkolwiek wyliczeń umożliwiających weryfikację tego szacunku.

W piśmie z dnia 21 listopada 2012 r. oraz w dalszych pismach procesowych powodowie wskazali, iż domagają się zasądzenia na ich rzecz odszkodowania w wysokości 2.187.499,80 zł (kwota pomniejszona w związku z wyłączeniem roszczenia powódki A. K. do odrębnego rozpoznania) w częściach odpowiadających udziałom powodów w spadku po byłych właścicielach nieruchomości, tj. w wszyscy w 7/24 części, tj. po 729.166,62 zł. Wysokość kwoty za grunt wskazali na kwotę 1.887.500 zł. Jednocześnie wskazali, iż żądają także zadośćuczynienia za doznaną krzywdę moralną w wysokości 300.000 zł. Wskazali przy tym, iż pozwani odpowiadają każdy w 50 %.

W pierwszej kolejności wskazali, iż wartość nieruchomości ustalona została w oparciu o średnią cenę rynkową metra kwadratowego nieruchomości podobnych.

W ocenie powodów Skarb Państwa nie miał prawa przejęcia spornej nieruchomości, gdyż ona nigdy nie została opuszczona przez poprzedników prawnych powodów. Świadczyć o tym fakcie ma tłumaczenie dokumentu z dnia 18.11.1940 r., w którym wyraźnie zostało napisane, że M. H. w listopadzie 1940 r. prowadził restaurację w domu przy ul. (...) Dom ten został zniszczony w trakcie działań wojennych po 1942 r., na skutek czego F. H. wraz z córkami U. G. i A. K. przeniosły się na ulicę (...) w G.. Zarzucili przy tym także, iż całkowicie bezprawne jest zakwalifikowanie majątku poprzedników prawnych powodów jako ponemieckiego.

Powodowie podnieśli, iż na podstawie załączonych kolejnych postanowień Sądu Rejonowego w Gdańsku dowiedli, iż spadek po A. H. w postaci spornej nieruchomości przeszedł na ich rzecz. Powyższe ustalenia zostały potwierdzone w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 27 września 2002 r.

Nadto wskazali, iż F. H. występowała już w 1947 r. o przywrócenie posiadania przedmiotowej nieruchomości, co wynika z dokumentu z dnia 28.10.1947 r. Sąd Grodzki w Gdańsku zobowiązał wówczas wnioskodawczynię do poświadczenia własności nieruchomości oraz obywatelstwa polskiego. Jednakże z uwagi na zniszczenie przedwojennej księgi wieczystej podczas wojny, nie była w stanie wykazać prawa własności.

)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

A. H. była ostatnią ujawnioną właścicielką nieruchomości położonej w G. przy ul. (...) o powierzchni 200 m², opisanej w przedwojennej księdze wieczystej karta nr 49, nr ewidencyjny (...)

Dowód: zeznania W. G. (1) słuchanego w charakterze strony k. 265- 266, wypis z rejestru gruntów k. 5, KW (...) Archiwum Państwowe w G. AR (...)

Spadek po zmarłej w dniu 28 maja 1937 r. A. H. (z d. P.), w skład którego wchodziła wskazana nieruchomość - nabyły jej dzieci M. H. i M. G. każde w ? części. Umową z dnia 2 listopada 1937 r. dokonali oni działu spadku na podstawie którego nieruchomość przypadła w całości w całości M. H. M. H. prowadził na niej działalność jako restaurator. Po jego śmierci w dniu 22 października 1942 r., spadek po nim nabyły żona F. H. z domu J. w ? części i córka U. G. w ? części. Po F. H. zmarłej 5 września 1982 r. spadek nabyły jej córki U. G. i A. K. po ? części każda z nich. Po śmierci U. G., która nastąpiła w dniu 23 września 2004 r., jej spadkobiercami zostali mąż W. G. (1) i synowie W. G. (2) i W. G. (3) wszyscy po 1/3 części.

Dowody: postanowienie Sądu Rejonowego Gdańsk z dnia 22.12.1995 r., sygn. II Ns 4/95 k. 6-7, wypis aktu notarialnego nr rej.(...) z 1937 r. z dnia 23 grudnia 1937 r. k. 8-9, odpis postanowienia Sądu Rejonowego w Gdańsku z dnia 12.07.1993 r., sygn akt II Ns 920/93 k. 10, postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 7.01.2005 r. sygn. akt II Ns 2598/04 k. 11,

W czasie działań wojennych księga wieczysta urządzona dla wskazanego gruntu zaginęła. Po wojnie założono nową księgę wieczystą o nr (...) obejmującą m.in. sporną nieruchomość.

Okoliczność bezsporna

W wyniku działań wojennych w 1942 r. budynek należący do poprzedników prawnych powodów, jak i budynki znajdujące się na nieruchomościach sąsiednich zostały zniszczone. F. H. wraz z córkami U. G. oraz A. K. przenieśli się na ulice (...) w G..

Dowód: Kwestionariusz Osobowy F. H. k. 196, zeznania W. G. (1) słuchanego w charakterze strony k. 265- 266,

F. H. z domu J. posiadała obywatelstwo polskie.

Dowód: poświadczenie obywatelstwa k. 197

W roku 1946 nieruchomość ta została przejęta przez Skarb Państwa na mocy dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz.U. nr 13, poz. 87). Skarb Państwa został wpisany jako właściciel spornej nieruchomości. Następnie, została ona przekazana Dyrekcji (...)w G. w zarząd i użytkowanie, w celu kompleksowej zabudowy dzielnicy (...)

Dowód: KW (...) Archiwum Państwowe w G. AR (...)

F. H. wystąpiła w dniu 28.10.1947 r. do Sądu Grodzkiego w Gdańsku z wnioskiem o przywrócenie posiadania utraconej nieruchomości. W dniu 7.11.1947 r. została ona wezwana do usunięcia braków pisma, poprzez złożenie wniosku odpowiadającego przepisom z dwoma odpisami, poświadczenie własności przedmiotowej nieruchomości oraz poświadczenie obywatelstwa polskiego - w 2 egzemplarzach . Przedmiotowe braki nigdy nie zostały uzupełnione, wobec czego wniosek został zwrócony.

Dowód: zeznania W. G. (1) słuchanego w charakterze strony k. 265- 266, pismo z dnia 28.10.1947 r. k. 12

Założona po II wojnie światowej księga wieczysta kw nr(...) została zamknięta na podstawie § 36 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18.03.1992 r. w sprawie wykonywania niektórych przepisów ustawy o księgach wieczystych i hipotece, na skutek odłączenia i przeniesienia wszystkich poszczególnych części tej nieruchomości do innych ksiąg. Dla spornej nieruchomości urządzono księgę wieczystą kw nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy Gdańsk - Północ w Gdańsku.

Okoliczność bezsporna

W roku 1955 przeprowadzone zostało postępowanie scaleniowe w wyniku którego parcela nr(...) przejęta przez Skarb Państwa - została scalona z innymi działkami. Powstała w ten sposób działka nr (...)o powierzchni 231 m? wpisana

do KW nr (...) zabudowana budynkiem wielomieszkaniowym. Na rzecz najemców ustanowiono odrębne prawo własności oraz oddano im część gruntu, należącego do spornej nieruchomości w użytkowanie wieczyste. Powyższe zmiany zostały uwidocznione w roku 1955 w wykazie zmian gruntowych Urzędu Rejonowego w G. z dnia 24.09.1965 r. Następnie dokonano podziału już scalonej nieruchomości.

Okoliczność bezsporna

W dniu 16 kwietnia 1991 r. Wojewoda (...) wydał decyzję Nr (...), na podstawie której przedmiotowa nieruchomość położona w G. przy ul. (...) o powierzchni 231 m², wpisana w księdze wieczystej KW nr (...) została skomunalizowana i Gmina Miasta G. nabyła ją nieodpłatnie z mocy prawa.

Okoliczność bezsporna

A. K. wraz z siostrą, będącą drugą spadkobierczynią przedmiotowej nieruchomości - U. G. - wystąpiły z pozwem do Sądu Okręgowego w Gdańsku o uzgodnienie treści księgi wieczystej Nr (...) Sądu Rejonowego Gdańsk - Północ w Gdańsku z rzeczywistym stanem prawnym.

Okoliczność bezsporna

Wyrokiem z dnia 25 października 2001 r. (sygn. akt I C 884/00) Sąd Okręgowy w Gdańsku uzgodnił treść księgi wieczystej KW nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy Gdańsk - Północ w Gdańsku dla nieruchomości położonej w G. przy ul. (...) o powierzchni 231 m², oznaczonej jako działka (...), w ten sposób, że w miejsce Gminy Miasta G., nakazał wpisać Gminę G. w 31/231 częściach, U. G. w 175/231 częściach i A. K. w 25/231 częściach. Po wniesionej przez Gminę apelacji od powyższego orzeczenia, Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 27 września 2002 r. uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania. Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy Gdańsk - Południe w Gdańsku w wyroku z dnia 8 listopada 2007 r. w sprawie sygn. akt. I C 1824/06 powództwo oddalił. W uzasadnieniu wskazał, iż przejęcie przedmiotowej nieruchomości przez Skarb Państwa na podstawie wskazanego dekretu zostało dokonane bez podstawy prawnej. Wyrok ten został utrzymany w mocy na podstawie orzeczenia Sądu Okręgowego z dnia 15 września 2008 r. sygn. akt III Ca 554/08. Sąd ten podzielił argumentację Sądu Rejonowego wskazując, iż ze względu na sformułowanie żądania pozwu nie było możliwe usunięcie niezgodności między stanem prawnym.

Okoliczność bezsporna

Sąd zważył co następuje

Ustalenia stanu faktycznego sprawy Sąd oparł na dowodach w postaci dokumentów urzędowych (akta sprawy I C 1824/06 Sądu Rejonowego Gdańsk - Południe w Gdańsku, KW (...) Archiwum Państwowego w G. AR (...), odpis KW(...) k.49, postanowienie Sądu Rejonowego w Gdańsku z dnia 22.12.1995 r., postanowienie Sądu Rejonowego w Gdańsku z dnia 12 lipca 1993 r., postanowienia Sądu Rejonowego w Gdańsku z dnia 7 stycznia 2005 r., wniosku F. H. z dnia 28.10.1947 r., poświadczenia obywatelstwa F. H.). Z uwagi na fakt, iż żaden z dokumentów nie był kwestionowany przez strony postępowania, a zawarte w nich informacje nie są sprzeczne i wzajemnie się uzupełniają, Sąd uznał, że dokumenty urzędowe stanowią dowód tego co zostało w nich wyrażone. Dokumenty te nie budziły wątpliwości Sądu.

Jednocześnie Sąd uwzględnił zeznania W. G. (1) słuchanego w charakterze strony powodowej, uznając je za rzeczowe i jasne w zakresie, w jakim wskazywał na następstwo prawne po A. H. oraz przysługujący jej tytuł własności do przedmiotowej nieruchomości.

Przechodząc do rozważań materialnoprawnych Sąd uznał, iż powództwo w stosunku do Gminy Miasta G. nie zasługuje na uwzględnienie z uwagi na brak po stronie pozwanej legitymacji biernej do występowania w niniejszym postępowaniu.

Powodowie domagali się bowiem od pozwanej zapłaty połowy kwoty odszkodowania (którą określili na 1.887.500 zł) za utratę działki gruntu położonej w G. przy ul. (...), o powierzchni 231 m², oznaczonej nr (...) i zadośćuczynienia za krzywdę (300.000 zł) tym wywołaną.

W niniejszej sprawie poza sporem pozostawała okoliczność, iż na mocy art. 33 i 34 dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz.U. Nr 13, poz. 87 ze zm.) przedmiotowa nieruchomość w roku 1946 przejęta została przez Skarb Państwa. Decyzją zaś Wojewody (...) z dnia 16 kwietnia 1991 r. nieruchomość ta została następnie skomunalizowana i przeszła na własność Gminy Miasta G..

Należy jednakże wskazać, iż na gruncie obowiązujących przepisów nie istnieje podstawa do domagania się odszkodowania i zadośćuczynienia od Gminy Miasta G. z tytułu bezprawnego przejęcia nieruchomości przez Skarb Państwa. Pozwana stała się właścicielem spornej nieruchomości, na podstawie komunalizacji (decyzji Wojewody (...) z dnia 16 kwietnia 1991 r. Nr (...) która była w ocenie strony powodowej pozbawiona podstaw prawnych.

Z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego (uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9.10.2007 r. III CZP 46/07, Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna 2008/3/30) wynika, że sąd w postępowaniu cywilnym nie jest uprawniony do kwestionowania decyzji administracyjnej. Obowiązany jest uwzględniać stan prawny wynikający z osnowy ostatecznej decyzji administracyjnej, chyba że wydana została przez organ niepowołany lub w zakresie przedmiotu orzeczenia bez jakiegokolwiek podstawy w obowiązującym prawie materialnym względnie z oczywistym naruszeniem reguł postępowania administracyjnego. Tylko w tych przypadkach sąd nie jest związany decyzją administracyjną, ponieważ jest ona bezwzględnie nieważna (nieistniejąca prawnie) - pomimo jej formalnego nieuchylenia - nie wywołuje skutków prawnych (...) Skoro zatem decyzja komunalizacyjną z dnia 16 kwietnia 1991 r. znajduje się w obrocie prawnym i w żaden sposób nie została przez nikogo wzruszona, to Sąd jest nią związany i nie może ona być uznana za bezprawną.

W tej sytuacji, W ocenie Sądu, Gmina Miasta G. nie może ponosić odpowiedzialności za ewentualne wadliwe działania Skarbu Państwa.

Mając powyższe na uwadze wobec braku legitymacji biernej pozwanej Gminy G., powództwo w tym zakresie oddalił, o czym orzekł w punkcie I wyroku.

Przechodząc natomiast do oceny zasadności powództwa wniesionego przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie (...), wskazać należy, iż powodowie również wnieśli dwa rodzaje roszczeń. Domagali się odszkodowania za utracony grunt w łącznej wysokości 1.887.500 zł, tj. na rzecz każdego z powodów kwoty odpowiadającej wysokości przysługującego im udziału w 7/24 części, tj. po 729.166,62 zł. Jednocześnie domagali się także uiszczenia na ich rzecz zadośćuczynienia w łącznej wysokości 300.000 zł za doznaną krzywdę moralną.

W ocenie Sądu roszczenie o odszkodowanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Powodowie, wskazując, że są spadkobiercami pierwotnych właścicieli nieruchomości położonej w G. przy ul. (...) o powierzchni 200 m², zarzucali bezprawność przejęcia przedmiotowej nieruchomości przez Skarb Państwa na mocy dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz. U. Nr 13, poz. 87, ze zm.). Podnosili, iż w dniu wejścia w życie wskazanego aktu, tj. dnia 16 kwietnia 1946 r., ówczesne właścicielki przedmiotowej nieruchomości tj. U. G. oraz F. H. były narodowości polskiej i nigdy nie opuściły miasta G.. Zatem nie istniały przesłanki przewidziane w dekrecie, uzasadniające przejście prawa własności z mocy tego aktu na Skarb Państwa. Nadto wskazywali, iż ich poprzedniczka prawna F. H. złożyła wniosek do Sądu Grodzkiego w Gdańsku w roku 1947 r. o przywrócenie posiadania przedmiotowej nieruchomości.

Wobec tak sprecyzowanego żądania istniała konieczność ustalenia w pierwszej kolejności, czy spadkodawczyni powodów F. H. przysługiwał tytuł własności do przedmiotowej nieruchomości, a w dalszej czy zachodziły przesłanki odpowiedzialności Skarbu Państwa wynikające z art. 418 w brzmieniu obowiązującym przed 17 października 1997

r. Przepis en przewidywał odpowiedzialność Skarbu Państwa w sytuacji, w której szkoda została wyrządzona przez funkcjonariusza państwowego na skutek wydania orzeczenia lub zarządzenia.

Należy wskazać, iż dekret z 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz. U. Nr 13, poz. 87, ze zm.) regulował - zgodnie ze swoją nazwą - kwestie prawne dotyczące mienia obu kategorii wymienionych w swoim tytule. Ustawową definicję majątku opuszczonego zawierał art. 1 dekretu. Majątek poniemiecki zdefiniowany został w art. 2. Z treści przepisów całego dekretu dało się wyprowadzić zasadniczą odmienną jego celów w odniesieniu do każdego z tych majątków. O ile bowiem podstawowym celem wobec mienia osób, które utraciły jego posiadanie w związku z wojną, było jego zabezpieczenie przez państwo w interesie uprawnionych, to wobec mienia poniemieckiego cel ten był wyraźnie nacjonalizacyjny. Konsekwencją tej zasadniczej różnicy były unormowania art. 15 i art. 34 dekretu. Pierwszy z tych przepisów regulował specjalny tryb przywracania posiadania majątku opuszczonego osobom, które to posiadanie utraciły w związku z wojną. Drugi przepis przewidywał konsekwencje na wypadek, jeżeli przez określony w nim czas osoby te nie przejawiały inicjatywy w odzyskaniu swojego majątku (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26.07.2001 r., IV CKN 280/00, Lex nr 52510).

Zgodnie z art. 1 ust. 1 dekretu wszelki majątek (ruchomy i nieruchomy) osób, które w związku z wojną rozpoczętą 1.09.1939 r. utraciły jego posiadanie, a następnie go nie odzyskały, jest majątkiem opuszczonym w rozumieniu niniejszego dekretu. Osoby, które w związku z wojną utraciły posiadanie nieruchomości na mocy art. 15 dekretu, uzyskały możliwość złożenia wniosku o przywrócenie posiadania. W razie śmierci lub nieobecności prawo to przyznano osobom bliskim z art. 16 ust. 1 dekretu - zstępnym, wstępnym, rodzeństwu oraz małżonkom zmarłego lub nieobecnego. Osoby uprawnione miały zatem prawo złożyć odpowiedni wniosek do sądu do dnia 31.12.1948 r. Przywrócenie posiadania następowało w postępowaniu nieprocesowym przed sądem powszechnym (w Sądzie Grodzkim), właściwym ze względu na miejsce, w którym znajdował się opuszczony majątek (art. 20 ust. 1 dekretu).

Jeżeli osobie uprawnionej posiadanie nieruchomości zostało przywrócone, to skutkowało to przerwaniem 10 letniego terminu przemilczenia. W konsekwencji nieruchomość zaś traciła charakter mienia opuszczonego i brak było możliwości nabycia jej w trybie art. 34 ust. 1 dekretu przez Skarb Państwa. Oznacza to zatem, iż przejęcie nieruchomości opuszczonych na własność Skarbu Państwa miało być stosowane jedynie gdy właściciel nieruchomości opuszczonej nie wyraził woli wejścia w jej posiadanie, a nieruchomość nie została przejęta na rzecz Państwa na podstawie innych aktów prawnych (art. 39 ustawy stanowi bowiem, iż przepisy tego dekretu nie naruszają postanowień dekretu z dnia 6.09.1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (tekst jedn. Dz.U. z 1945 r., Nr 3), dekretu z 12.12.1944 r. o przejęciu niektórych lasów na własność Skarbu Państwa (Dz.U. nr 15, poz. 82, ustawy z dnia 3.01.1946 r. o przejęciu na własność Państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej (Dz.U. nr 3, poz. 17).

Rozstrzygając zasadność zgłoszonego w niniejszym postępowaniu roszczenia odszkodowawczego wskazać należy, iż strona powodowa nie wykazała, by ich poprzedniczce prawnej F. H. przysługiwało prawo własności do spornego gruntu. Z ustaleń Sądu wynika, iż ostatnią ujawnioną właścicielką nieruchomości położonej w G. przy ul. (...) o powierzchni 200 m² była A. H., której dane widniały w przedwojennej księdze wieczystej karta nr 49, nr ewidencyjny (...). Brak jest natomiast dowodów, z których wynikałoby, iż prawo to przysługiwało jej następcom prawnym. Sąd ustalił, iż na skutek działań wojennych w 1942 r. budynek należący do poprzedników prawnych powodów, jak i budynki znajdujące się na nieruchomościach sąsiednich zostały zniszczone. F. H. wraz z córkami U. G. oraz A. K. przeniosły się na ulicę (...) w G.. W tym czasie zaginęła również - urządzona dla wskazanego gruntu - księga wieczysta.

Jakkolwiek z przedstawionych w sprawie dokumentów wynika, iż F. H. złożyła w dniu 28.10.1947 r. do Sądu Grodzkiego w Gdańsku wniosek o przywrócenie na jej rzecz spornej nieruchomości, jednak nie został on merytorycznie rozpoznany. Wnioskodawczyni wezwana do uzupełnienia braków formalnych w postaci poświadczenia obywatelstwa polskiego oraz prawa własności nieruchomości - nie uzupełniła ich w terminie. W konsekwencji wniosek ten został zwrócony, a poprzedniczka prawna powodów nigdy nie odzyskała posiadania spornej nieruchomości. W nowo urządzonej po wojnie księdze wieczystej jako właściciel wpisany zaś został Skarb Państwa, który nabył własność tej nieruchomości w trybie art. 34 ust.1 dekretu z 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich. Przepis

ten stanowił, iż Państwo nabywa z mocy prawa tytuł własności nieruchomości opuszczonych z upływem 10 lat (tj. z dniem 31.12.1955 r.), jeżeli właściciel nie wykonał swojego prawa.

W tej sytuacji samo wykazanie przez powodów, że są oni następcami prawnymi po A. H., nie przesądza o przysługiwaniu im tytuł własności do nieruchomości położonej w G. przy ul(...) o powierzchni 200 m?. Stan władania i stan prawny nieruchomości wynika wprost z treści urzędzonej dla danej nieruchomości księgi wieczystej. Treść wpisu w przedwojennej księdze wieczystej nr (...)wskazywała jako właściciela A. H.. Po zakończeniu II wojny światowej w nowo urzędzonej księdze wieczystej nr (...)jako właściciel wskazany został już Skarb Państwa, który nabył ten tytuł przez przedawnienie, związane z brakiem podjęcia przez osoby uprawnione skutecznych działań, mających na celu przywrócenie posiadania. Po zamknięciu tej księgi na podstawie § 36 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18.03.1992 r. w sprawie wykonywania niektórych przepisów ustawy o księgach wieczystych i hipotece, na skutek odłączenia i przeniesienia wszystkich poszczególnych części tej nieruchomości do innych ksiąg, dla spornej nieruchomości urządzono księgę wieczystą kw nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy Gdańsk - Północ w Gdańsku, gdzie jako właściciel nadal był Skarb Państwa, a w dalszej kolejności Gmina Miasta G. (w drodze komunalizacji).

Należy wskazać, iż wobec istnienia księgi wieczystej spornej nieruchomości zastosowanie znajduje przepis art. 2 i 3 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. z 2001 r., poz. 124, Nr 1361), które stanowią, iż księgi wieczyste są jawne. Nie można zasłaniać się nieznajomością wpisów w księdze wieczystej ani wniosków, o których uczyniono w niej wzmiankę. Domniemywa się, że prawo jawne z księgi wieczystej jest wpisane zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym.

Domniemania z art. 3 są domniemaniami iuris tantum i jako takie mogą być obalone przez przeciwstawienie im dowodu przeciwnego albo w procesie o uzgodnienie stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, albo w każdym innym postępowaniu, w którym ocena prawidłowości wpisu ma istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Przy obalaniu tego domniemania można korzystać z wszelkich środków dowodowych (por. wyrok SN z dnia 5 kwietnia 2006 r., IV CSK 177/05, LEX nr 301835). W niniejszej sprawie powodowie zarzucając nieprawidłowość w zakresie wpisu prawa własności nieruchomości na rzecz Skarbu powoływali się na uzasadnienie wyroku Sądu Rejonowego Gdańsk - Południe w Gdańsku z dnia 8 listopada 2007 r. w sprawie sygn. akt. I C 1824/06 oddalającego powództwo oraz utrzymujące jej w mocy orzeczenie Sądu Okręgowego z dnia 15 września 2008 r. sygn akt III Ca 554/08, z którego wynikało, iż przejęcie przedmiotowej nieruchomości przez Skarb Państwa na podstawie wskazanego dekretu zostało dokonane bez podstawy prawnej.

Podkreślenia jednakże wymaga, iż na gruncie obowiązującego orzecznictwa przyjmuje się, iż Sąd nie jest związany zarówno ustaleniami faktycznymi poczynionymi w innej sprawie, jak i poglądami prawnymi wyrażonymi w uzasadnieniu zapadłego w niej wyroku (Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2000 r., II CKN 655/98). W konsekwencji, uznać należy, iż jedynie wyrok Sądu orzekającego niezgodność stanu prawnego przedmiotowej nieruchomości w zakresie prawa własności mógłby obalić treść wpisu. Z ustaleń Sądu wynika tymczasem, iż wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 27 września 2002 r. sygn akt I ACa 643/02 z powództwa U. G. i A. K. przeciwko Gminie Miasta G. o uzgodnienie treści księgi wieczystej - wyrok Sądu I Instancji został uchylony i sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Gdańsku. Wyrokiem z dnia 8 listopada 2007 r. Sąd Rejonowy Gdańsk - Południe w Gdańsku w sprawie sygn akt I C 1824/06 z powództwa A. K., W. G. (1), W. G. (2) i W. G. (3) przeciwko Gminie G. i najemcom lokali nieruchomości o uzgodnienie treści księgi wieczystej oddalił powództwo. Wyrok ten został utrzymany w mocy na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 15 września 2008 r. w sprawie sygn akt III Ca 554/08.

Nie można zatem przyjąć, że stanowisko Sądu wyrażone w samym uzasadnieniu powyższych orzeczeń, jakoby wpis prawa własności na rzecz Skarbu Państwa został dokonany bez podstawy obalić miał domniemanie wynikające z treści księgi wieczystej. Sąd nie jest władny obalić prawa własności ustalonego dekretem z roku 1946, bez względu na to jakie zastrzeżenia z punktu widzenia ocen moralnych budzi akt prawny je ustalający. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie - I ACr 36/94 - Wokanda 1994/8/46).

W konsekwencji aktualna treść księgi działa na korzyść ujawnionego w niej podmiotu, mianowicie Skarbu Państwa. Brak jest w tej sytuacji podstaw do przyznania na rzecz powodów odszkodowania, gdyż nie wykazali niezgodnych z prawem działań Skarbu Państwa.

Stąd też powództwo o odszkodowanie w stosunku do Skarbu Państwa Wojewody (...) zostało oddalone, o czym orzeczono w punkcie I wyroku.

Odnosząc się do oceny roszczenia przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie (...) o zapłatę kwoty 300.000 zł z tytułu zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych powodów Sąd uznał, iż również nie zasługuje ono na uwzględnienie.

W celu skorzystania z ochrony przewidzianej w art. 448 k.c. konieczne jest wskazanie prawnie chronionego a naruszonego dobra osobistego, których otwarty katalog zawiera dyspozycja art. 23 k.c. a następnie wykazanie, że naruszenie miało charakter bezprawny oraz zawiniony. Przepis art. 24 § 1 k.c. rozkłada ciężar dowodu w ten sposób, że na powoda nakłada obowiązek udowodnienia, że pozwany naruszył jego dobra osobiste. Przy ocenie, czy doszło do naruszenia dobra osobistego decydujące znaczenie nie ma subiektywne odczucie osoby, jej indywidualne wartości uczuć i stanu psychicznego, ale to, jaką reakcję wywołuje naruszenie w społeczeństwie. Należy więc przyjmować koncepcję obiektywną naruszenia dobra osobistego w kontekście całokształtu okoliczności sprawy.

W niniejszej sprawie powodowie w żaden sposób nie wykazali, by pozwany Skarb Państwa, poprzez przejście spornej nieruchomości w drodze przemilczenia naruszył jakiegokolwiek ich dobro osobiste. Twierdzenia powodów w tym zakresie oparte były wyłącznie na ich subiektywnym przekonaniu. Brak jest natomiast jakichkolwiek dowodów przemawiających za zasadnością prezentowanego przez nich stanowiska. Co istotne powodowie nie sprecyzowali nawet jakiego rodzaju dobra osobiste miały być naruszone na skutek czynności pozwanego. Gołosłowne twierdzenia powodów w żadnym przypadku nie pozwalają, w ocenie Sądu, na przypisanie pozwanemu odpowiedzialności na podstawie art. 23 k.c. i art. 24 § 1 k.c.

Mając na uwadze powyższe na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 23 k.c. i art. 24 § 1 k.c. a contrario Sąd oddalił roszczenie o zapłatę zadośćuczynienia.

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 102 w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. i odstąpił od obciążania powodów kosztami postępowania.

Art. 102 k.p.c. ma charakter wyjątkowy, stanowi bowiem odstępstwo od zasady odpowiedzialności za wynik sprawy, będącej osnową systemu orzekania o kosztach procesu. Zgodnie z tym przepisem, sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami, gdy zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony. W ten sposób ustawodawca - w określonych okolicznościach - przyznał prymat zasadzie słuszności,

Należy mieć na względzie, iż stosownie do art. 108 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. 2010 Nr 90, poz. 594 z późn. zm.) zwolnienie od kosztów sądowych nie zwalnia strony od obowiązku zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi. Przyjmuje się w orzecznictwie, iż przyczyny usprawiedliwiające zwolnienie strony od kosztów sądowych nie mogą samoistnie wskazywać na znamiona "szczególnie uzasadnionego wypadku", co jednoznacznie wynika z art. 108 u.k.s.c. Nie wyłącza to jednak możliwości oceny sytuacji majątkowej i życiowej strony jako jednego z elementów okoliczności wskazujących na istnienie podstaw do zastosowania zasady słuszności (Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13.04.2011, V CZ 15/11, Lex nr 1147808). Mając zatem na uwadze trudną sytuację materialną powodów, a nade wszystko to, że powodowie byli przekonani o zasadności wniesionego powództwa, albowiem sugestią o możliwości domagania się odszkodowania wywiedli z uzasadnienia orzeczeń zapadłych przy rozpoznaniu sprawy o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym Sąd uznał, iż w stosunku do nich znajdzie zastosowanie art. 102 k.p.c.